

یادداشت

سینمای تکرار ناپذیر ملاقلی پورها

علی ملاقلی پور
کارگردان

سینمای دفاع مقدس در حقیقت آن نوع سینمایی است که هم به وجه تماشاگرپسندی آن توجه شده باشد یعنی سوزهای ناب و جذاب و پیرانرژی و مرتبط با مسائل روز مردم و هم ارزشمند باشد. متأسفانه سینمای دفاع مقدس در کلیت خود اینگونه نبوده یعنی اینکه نویسندگان فیلمنامه‌های سینمای انقلاب و دفاع مقدس اینگونه فکر نمی‌کنند که چگونه می‌توانند سوزهای آن گذشته را با دغدغه‌های امروز مردم پیوند بزنند، یاد پیوند بیاورند، بعد شروع به قلم زنی کنند. از این رو ارتباط تماشاچی روز به روز با این فیلم‌ها کم‌تر می‌شود. مدیران هم که کم‌تر به فن نگارش آشنا هستند نمی‌دانند چگونه این مقوله را مدیریت کنند.

مدیران فرهنگی در سال‌های اخیر سعی کردند با دعوت از فیلمسازان به فضای فیلمسازی جنگ و تخصصی بود چه‌ها و حمایت مطالعه نشده در جشنواره‌ها از فیلم‌های آنان و حتی چاپ بلیت نیم بها و مجانی در زمان اکران، از این قبیل فیلم‌ها و فیلمسازان پشتیبانی کنند تا بتوانند بیلان کاری قابل قبولی از خود ارائه دهند و به خیال خود این ژانر را زنده نگه دارند، که البته نقش بر آب زده‌اند چرا که در فیلم‌های بعدی این فیلمسازان از این فضا و از این ژانر دیگر خبری نمی‌یابیم! علت آن است که سینمای دفاع مقدس را کرده‌ایم ابزار، روزگاری رسول ملاقلی پورها آنقدر به دفاع و فداکاری باور داشتند و آنقدر با جوانان جانباز هم‌نفس بودند که برای ساخت فیلم جنگی حتی تانک می‌دیدند تا برای زنده نگه داشتن چراغ فداکاری چیزی کم نگذاشته باشند و جالب اینجاست که چون مانند همان ایثارگران سری نترس و دلی بزرگ داشتند و هماهنگ با مردم، بیشتر فیلم‌هایشان مورد استقبال قرار می‌گرفت، امروزه روز تماشاچی از دیدن صحنه‌های تانک و توپ اشباع شده است

رحمت امینی

رئیس شورای ارزشیابی و نظارت اداره کل هنرهای نمایشی

مظلومیت، روی «صحنه»

یادداشت

پژوهش نمایشنامه‌های جنگ و دفاع مقدس است. پژوهش موضوع بسیار مهمی است و اگر مراحل آن بدرستی انجام گیرد حتماً می‌تواند گروه را به یک نتیجه درست و کاری تأثیرگذار برساند. کتاب‌های خاطرات برای کسانی که می‌خواهند در حوزه تئاتر مقاومت پژوهش کنند، مرجعی معتبر است که می‌توانند به اطلاعات خوبی دسترسی پیدا کنند. نمایشنامه نویسنده تئاتر دفاع مقدس باید در شناخت مخاطب تلاش بیشتری داشته باشد. در این خصوص او می‌تواند از خرده فرهنگ‌های رایج در جبهه‌های نبرد و پیامدهای نامطلوب دوران پس از آن اطلاعات جمع‌آوری کند. اما در سال‌های اخیر این موضوعی بود که بسیار به آن نقد وارد شد. مخاطبان این حوزه از تئاتر که اغلب جوانان یا افرادی هستند که خود تجربه حضور در جبهه‌ها را داشتند با راه‌آرام کردند که تئاتر دفاع مقدس از آنچه در جنگ تحمیلی به شکل واقعی رخ داده، دور است و عوامل کار باید با پژوهش دقیق‌تر و اطلاعات و جزئیات بیشتری به موضوع می‌پرداخت تا مخاطب به آن فضا نزدیک شود و با آن ارتباط برقرار کند و شرایط برایش باورپذیر باشد.

در این راستا پیشنهاد می‌کنم نهادی با اعتبار مثل بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس مثل دوره‌ای که چند سال گذشته بخوبی از هنرمندان حمایت کرد، با بررسی تئاترهای موفق در دو، سه دهه اخیر از هنرمندان توانا در حوزه قلم و کارگردانی دعوت کند تا دوباره کارهای ارزشی کار کنند و سکوت تئاتر دفاع مقدس در این سال‌ها را بشکنند. بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس اگر این اطمینان را به هنرمندان بدهد که در این راه کنارشان خواهد بود و فضا را برای فعالیت آنها آماده می‌کند قطعاً شاهد کارهای بسیار خوبی در این عرصه خواهیم بود.

بر همین اساس اگر سالیانه مختص تئاتر دفاع مقدس در هر شهر داشته باشیم که نمایش‌های مناسب در آن اجرا و از

دوران دفاع مقدس برای همه ما دورانی مؤثر و تأثیرگذار است. از این رو باید با نگاهی جسورانه اما منطبق با سیاست‌های فرهنگی به جوانب مختلف آن بپردازیم و آثار هنری شاخصی تولید کنیم.

در کشور ما میان هنرهای مختلف، تئاتر هنری مظلوم شناخته شده است و تئاتر انقلاب اسلامی و دفاع مقدس به عنوان زیرمجموعه‌ای از آن مظلوم‌تر از بقیه حوزه‌هاست. من به عنوان کسی که سال‌هاست در این عرصه فعالیت می‌کنم، معتقدم تئاتر ایران توسعه و رشد بطنی و تدریجی با گام‌های کوچک داشته و جایگاه آن نسبت به سال‌های اول بعد از انقلاب دارای شأن بیشتری شده است. اما به تناسب رشد علاقه‌مندان و اضافه شدن دانشگاه‌ها و فارغ‌التحصیلان این رشته، پیشرفت قابل‌قبولی نداشته است.

مسئولان خود می‌دانند که چراغ سالن‌های تئاتر را هنرمندان با همت خودشان بسختی روشن نگه داشته‌اند. از این رونمی‌شود از تئاتر دفاع مقدس که تافته جدا بافته است، (نه به لحاظ توجه بلکه به دلیل گوشه‌گیری و کم‌توجهی به آن) انتظار کارنامه درخشان داشت. البته آثار شاخص تئاتر دفاع مقدس همچون نمایش «پچپچه‌های پشت خط نبرد» اثر علیرضا نادری و بیشتر آثار حمیدرضا آذرنگ را نباید نادیده گرفت. بنابراین تئاتر دفاع مقدس اگر از سوی بنیاد یا نهادی حمایت نشود تنها به همین سوسوهای کوچکی که با تلاش فردی برخی هنرمندان که با عشق و علاقه خودشان کار دفاع مقدسی می‌کنند، دلخوش است.

هر چند برگزاری جشنواره‌های تئاتر به عنوان رویدادهای کوتاه مدت می‌تواند کمکی به این عرصه باشد. اما برای طولانی مدت باید چاره‌ای اندیشید و بستری فراهم کرد تا

تصویری از فیلم «سفر به جزایر»

ولی هنوز از دفاع و فداکاری و ایثار لذت می‌برد. گام آخری که رسول ملاقلی پور به زیبایی آن را در فیلم سینمایی «میم مثل مادر» نشان داد، فیلمی اجتماعی اما دفاع مقدسی بود. بله واقعیت آن است که امروز خاکریز، خانه و جامعه است، خاکریز امروز تنهایی و نفس انسان هاست، ولی همه بی‌یاورند و کم‌تر دوربینی از جنگ انسان با خودش فیلم می‌سازد. روزگار عوض شده اما راه همان راه از خود گذشتگی برای نسل‌های بعدی است. اگر مردمی در اجتماعشان از خودگذشتگی نداشته باشند فدکاری و ایثار نکنند، چگونه در بحران‌ها و جنگ دست به دفاع خواهند زد؟ در روزگار ما جوانان فیلم دفاع مقدسی می‌سازند اما مسئولان آنها را دفاع مقدسی تشخیص نمی‌دهند! فیلمی مانند «زندگی جای دیگری است» اثر منوچهر هادی یا فیلمی مانند «تاج محل» اثر دانش اقباشاوی که در سکوت و سختی ساخته شد و اکران مناسبی نشد و مورد حمایت قرار نگرفت. شاید هنوز هم کم‌تر کسی اسم این آثار را شنیده باشد، چون بانشان دادن تیر و ترقه، بیلان کاری قابل دفاع و مسیر فیلمسازی هموار می‌شود، ولی خاکریز فدکاری برای مردم امروز خالی است. مردمی که با فدکاری تعدادی از آتش‌نشان‌ها دوباره فرهنگ ایثار برایشان زنده شد. فرهنگی که در یک دهه اخیر با فیلم‌های سفارشی جنگی نتوانست زنده شود. گواه حرف‌هایم همین جشنواره و اکران امسال سینمای ایران است. هنرمند مدافع برای خدا جهاد و تلاش دارد و جالب اینجاست که همیشه باید با دست خالی تلاش کرد، ولی موفقیت بعد از این سختی هاست اگر تن به سختی دهیم.

تولیدات این حوزه طی سال در معرض دید مخاطبان باشد. گاهی به دلیل محدود بودن مخاطبان و ارزیابی محدود که از آثار تئاتر دفاع مقدس صورت می‌گیرد، نمی‌توان از تأثیرگذاری و نتیجه کار ارزیابی دقیقی داشت چون نباید فراموش کرد که تئاتر متکی به مخاطب است. از این سو هنرمندان نیز وقتی استقبال کم‌رنگ از کارها را می‌بینند تمایلی برای انجام کارهای بعدی ندارند، چرا که نه حمایت مادی می‌شوند و نه معنوی. پس تصمیم می‌گیرند وقت و انرژی‌شان را در حوزه‌های دیگر صرف کنند.

موضوع دیگری که در این عرصه باید بیشتر مورد بررسی قرار گیرد تا کیفیت آثار به نمایش گذاشته شده بالا رود موضوع

یادآوری

www.iran-newspaper.com